

Efterår 2018

Den lange varme sommer går på held. Dagene bliver kortere, nætterne mørkere, men vi vil tænke på de mange varme dage, der var godt for gigten, men skidt for afgrøderne på marken med få undtagelser. Korn og majs så sølle ud, ikke mindst på vore marker her i Vestjylland, hvor det meste gror i sand, og vi derfor ofte skal have vand. Udbyttet er derfor en del mindre end normalt. Til gengæld skal der så ikke anvendes masser af energi for at tørre afgrøderne.

Den lange forsommer var godt for biavlerne, for de små brune sled og slæbte masser af honning hjem til kuberne fra de blomstrende rapsmarker. (I forsommeren flyver bierne ca. 25.000 km. for at hente et bæger honning til os, mens det koster bierne 125.000 km. om efteråret på lyngen samt en masse liv, for bierne slider sig til døde og lever kun ca. 7 uger, når det går godt. Jo naturen er forunderlig). Da slyngningen var til ende, kunne biavlerne ikke få armene ned. De vidste det godt, for tavlerne var fyldte og tunge, og der var mange af dem, da de blev båret ind til slyngen.

Vinavlerne har også meget at glæde sig til, for varme og sol har gjort godt. Vinstokkene henter jo deres vand mange meter nede i jorden, så de glæder sig over det varme vejr og kvitterer med masser af klaser, der allerede har fået farve. De mangler stadig den skønne sødme, men mon ikke den kommer, jeg tror det. Der er stadig masser af tid, til de skal høstes.

For mig, der er født og opvokset på landet, er høsten en skøn tid. Udbyttet er afhængig af alt arbejde fra frosten gik af jorden og alt det, der blev investeret i gødning og behandling af afgrøderne. Jeg har et minde, fra jeg var 11 år. Jeg kom til at se på fars gødningsregning, der var på lidt over 4.000 kroner, og dengang i 1953 var

det mange penge, og jeg troede, vi gik fallit. Derfor hentede jeg en check fra Randers Fjerkræslagteri for mine slagtede kaniner, stort 70 kroner og 10 øre. Far smilede og takkede for tilbudet, som jeg ville bidrage med som de penge, jeg havde. Samtidig belærte han mig om, at det var nødvendigt at bruge de mange penge på gødning, for at vi kunne høste og få overskud til det, som vi havde brug for.

Den belæring satte sig spor, for det gælder jo i alle livets forhold, at vi skal investere, så, hygge, rense, gøde, drage omsorg for, værne om og meget mere, for at vi kan høste af investeringen og forhåbentlig hente overskud af en eller anden art.

Mennesker sætter sig spor efter sig af det, de gør. De gamle før os gjorde, hvad de kunne, og vi gør nu, hvad vi synes, der er fremtid i. Enhver generation sætter sig spor, der betyder noget ud over deres egen tid. Derfor har vi så meget, vi bygger videre på. Vi har nok allesammen ting i vore stuer, som vi arvede efter de gamle, ting, som fortæller historie og minder os om dem, der var før os, som gav os liv og gav vort liv historie, ja også historier.

De gamle, synes vi, levede en sølle tilværelse, men de havde overskud og byggede 1.700 stenkirker i tiden mellem 1050 og 1300, mens de selv boede i jordhuler. De samlede sten sammen, omkring 2.500 pr. kirke, hentede dem på okseslæder en efter en fra Østjylland eller indførte dem fra Tyskland og gav os nogle af de ældste og smukkeste bygninger i vort land. De blev vartegn for tro, samfund og fællesskab helt ud i de fjerneste egne.

I landssammenhæng skabte vore forfædre bygninger og forretningsimperier med langtidsholdbarhed. De skaber stadig arbejde og arbejdspladser og synes at have lang levetid foran sig.

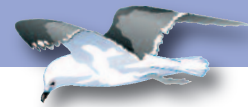

Der er så mange mærker og fodaftryk, skabt af så mange i århundredernes løb, som vi selv glæder os over at se og er stolte af. Selv håber vi da også, at vi sætter mærker, som andre kan se og have glæde af.

For der kommer jo også en tid til hver af os, hvor vi lægger op og bliver høstet. Det er ikke så svært at tale om, så længe vi er ved godt helbred. Derfor er det klogt at få talt om alt det praktiske, længe inden det bliver aktuelt, for så er der tid til at grunde over det, eventuelt blive enige eller ændre beslutningen, uden at det gør ondt, for livet varer jo evigt – i hvert fald længe, håber vi. Men en skønne dag går solen sin runde uden mig, men når forårssolen skinner, lever jeg. Vi håber også, at der bliver en skøn efterårssol os til del, og at vi da kan nyde den sammen med vore kære. Med et lidt ændret ordvalg mindes vi også just afdøde Benny Andersen, der har sat sig varige og humørfyldte spor i den danske sangskat.

Det gælder nemlig i alle ting, at vi skal investere ikke blot i økonomi og forretningsdrømme, men at vi først og sidst investerer i hinanden, giver hinanden den kærlighed og varme, der gør livet rigt, og at vi holder ud med og bærer hinanden, så også livshøsten bliver god og tryk. Det er rigt både for den syge og for den, der lever videre. Må alle få et smukt efterår og en rig høst.

Frede Dalum

Efterår 2018 – et par hverdags historier

Lige om lidt er det september, og vi har på Hospice for første gang høstet tomater i vores orangeri. Orangeriet bruges nu igen. Sommeren har i perioder været alt, alt for varm til, at vi kunne at være indendørs bag glasruder.

Men vi kan se, at patienter og pårørende igen tager deres kaffe og kage eller øl og sodavand med derud og nyder det.

Årets igennem forsøger vi at holde fast i traditioner og hverdagsrutiner. Vi fejrede Sankt Hans, som det hører sig til. Vi var heldige. Afbrændingsforbuddet var midlertidig ophævet, så der var både bål og heks, - og heksen blev behørig sendt afsted med heksehyl. Der blev grillet pølser og brød, og der var dækket til 22 i orangeriet og bålfadet var hævet så alle kunne se og nyde flammerne. Vi havde traditionen tro De Glade Spillemand til at underholde og spille til Midsommervisen og mange andre gode danske sommer sange. Alt i alt tror jeg, alle havde en dejlig og mindeværdig aften.

En anden vigtig sommertradition, som vækker stor glæde hos både patienter og pårørende – ikke mindst de yngste af slagsen; onsdags vaffelis til alle med rigtige vaffler, forskellige slags is, skum, syltetøj og krymmel. En lille sød histo-

rie handler om en lille pige, hvis farfar var indlagt på Hospice som midt i, at hun var på vej til at skulle sove en aften, pludseligt blev vågen og spurgte sin far: *"Hvilken dag er det nu, man får is inde hos farfar?"*

Først september i holder vi **økologisk, sønderjysk kaffebord med fuld musik** med boller, kringler, lagkage, skærekage, riskage og 2 slags småkager. Der er allerede mange tilmeldinger, og jeg er helt sikker på, vi får en festlig eftermiddag.

På personalesiden er vi midt i et mindre generationsskifte, hvor nogle går på efterløn eller pension. Vi er på Hospice i den heldige situation, at vi har let ved at rekruttere, vi får mange dygtige og velkvalificerede ansøgere, når vi slår stillinger op og for at sikre en god start for de nye, der kommer til, har vi indført en mentor ordning, og én har en grundig introduktion.

Der er på Hospice er en meget høj faglighed blandt alle ansatte, og for forsat at sikre dette til gavn for patienter og pårørende, afholder vi i dette efterår en del uddannelse her på Hospice og nogle er på uddannelse uden for Hospice.

Det er uddannelse med både sygeplejefagligt indhold men også med mere vægt på det særlige ved Hospice, hvor kulturen betyder, at der er tid og ro til at understøtte det eksistentielle – der er tid og ro til at tage snakken om det, der fylder i tankerne hos patienter og pårørende. Eller til blot at være sammen, som når en sygeplejerske tager sig tid til at læse avisen eller spille ludo sammen med en patient.

*Ragnhild Rabjerg
hospicechef*

Støtteforeningen for Hospice Sydvestjylland har til opgave at skaffe økonomiske midler, som kan bidrage til at give patienter, pårørende, personale og de frivillige hjælpere den bedst tænkelige hverdag.

BEMÆRK: Gaver er fradragsberettiget i den skattepligtige indtægt.

Højeste beløb for fradragsberettigede gaver til velgørende foreninger er 15.900,00 kr. i 2018. Hvis du ønsker fradrag for din gave, skal du huske at oplyse dit cpr.nr. Virksomheder skal opgive CVR-nummeret. Gaver hvor der ønskes fradrag for, skal indbetales til dette reg.nr. 2540 konto nr. 628 658 6005.

Du kan også blive støttemedlem, årligt kontingent, 100 kr. for enkeltpersoner, 150 kr. for par, 300 for en forening, 1000 kr. for en virksomhed. <http://www.hospicesydvest-venner.dk/blivmedlem>

Tak for din hjælp.

Støtteforeningen Hospice Sydvestjylland, kasserer Christian Bendixen,
Kirkegade 70, 6700 Esbjerg – cb@kfum-kfuk.dk

Orangeri

Med en donation fra Henning G. Kruses fond kan patienter, pårørende, ansatte og bestyrelserne glæde sig over at komme ud i lyset – til Orangeriet.

Orangeriet er på 28 m². Man har sikret sig, at der både kan komme senge og kørestole derud og nyde lyset og de planter, der er der.

Orangeriet er bygget ud fra terrassen og ud i haven og står på stålben. Man skal ud på terrassen for at komme ind i Orangeriet.

Orangeriet blev officielt indviet ved Åbent Hus torsdag, den 24. maj 2018.

Vi håber, at husets brugere bliver glade for det, og at sommeren for dem derved kan blive lidt forlænget.

Marianne Pedersen

Elsebeth's småkager

200 g smør
250 g mel
75 g sukker
150 g hasselnødder
50 g mørk chokolade

Lad smørret stå fremme, så det er tempereret og nemt kan findeles sammen med melet til en grynet masse.

Bland med sukker og hakkede nødder og hakket chokolade. Ælt dejen. Tril dejen i stænger, der er ca. 4 cm i diameter. Læg dem køligt et par timer eller til næste dag. Skær dejen i tynde skiver. Læg dem på plade med bagepapir. Sæt pladen i forvarmet ovn ved 200 ° i 6-8 minutter.

Småkagerne skæres ud og sættes på plade af frivillige. De serverer nybagte småkager til gæsterne under åbent hus.

Tro, håb og karklude

Alle de store religioner i verden lægger vægt på næstekærlighed. I den kristne tradition, en af de mest kendte citater fra det Nye Testamente er fra Paulus 1 Korintherne (13, 13): *Så blive da Tro, Håb, Kærlighed disse tre; men størst blandt disse er Kærligheden*. På dansk, bruger vi ordet "kærlighed" til at oversætte det græske *agape*, som groft sagt betyder det uselviske kærlighed mellem Gud og mennesker, som danner model for menneskets kærlighed for andre, og især for dem, der lider. Jeg er vokset op med den gamle engelske oversættelse, som i dette citat bruger ordet *charity* - hvad der også bruges om velgørende aktiviteter og således understreger den praktiske, hjælpende side af næstekærligheden.

Åndeligt omsorg er en integreret del af den palliative omsorg. Det fremgår tydeligt af de missioner og værdier, som præger hospicebevægelsen i Danmark, herunder Hospice Sydvestjylland, som i følge missionen: "... tilbyder rolige og æstetiske rammer for kritisk syge og døende patienter og deres pårørende med komplekse problemstillinger inden for fysiske, psykiske, sociale eller åndelige/eksistentielle områder". Det er klart at hospicepræsten spiller en helt central rolle i forhold til den åndelige pleje, og kan ses som det koordinerende led, hvortil patienter, pårørende og faktisk også personalet og de frivillige kan referere i forhold til disse komplekse problemstillinger. Men på et hospice kan alle, uanset funktion eller baggrund, udsættes for situationer, som kræver at de går ind i en samtale med patienter eller pårørende om fundamentale spørgsmål vedrørende meningen med liv og død og den enkeltes eksistentielle situation: "Hvorfor min mor, mit barn, hvorfor mig, hvorfor nu?".

Man læser i flere undersøgelser, at både plejepersonalet og frivillige kan føle sig usikre i forhold til den åndelige omsorg, da patientens eller de pårørendes situation netop rammer personalets og de frivilliges egne åndelige/eksistentielle udfordringer og usikkerhed. Hvad kræves der, for at håndtere disse samtaler? Er vi forberedte? Kan vi gøre det bedre? De følgende bemærkninger har fokus mest på de frivillige.

EAPC (European Association for Palliative Care), den ikke-statslige organisation, som også Danmark er medlem af, har nedsat en række arbejdsgrupper,

herunder en, der arbejder med åndelig omsorg. På dens hjemmeside, kan vi finde den definition af åndelig omsorg, som arbejdsgruppen arbejder ud fra. Det åndelige felt, skriver arbejdsgruppen, er flerdimensionalt:

- Eksistentielle udfordringer (fx spørgsmål vedrørende identitet, mening, lidelse og død, skyld og skam, forsoning og tilgivelse, frihed og ansvar, håb og fortvivlelse, kærlighed og glæde).
- Værdibaserede overvejelser og holdninger (hvad er vigtigst for den enkelte, såsom relationer til sig selv, familie, venner, arbejde, ting, natur, kunst og kultur, etik, moral og selve livet).
- Religiøse overvejelser og fundament (tro, tro og praksis, forholdet til Gud eller til de højere magter).

Og så spørger arbejdsgruppen, om man i det hele taget kan forberede frivillige til bedre at kunne håndtere disse dimensioner, og hvordan man eventuelt kunne gøre det? I Tyskland har man efter nogle omfattende spørgeundersøgelser fundet frem til, at det drejer sig mere om hjælp til selvrefleksion end om decideret efteruddannelse. To tyske forskere har på dette grundlag udarbejdet en skitse til en "læseplan", som kan tilpasses lokale og individuelle behov. Læseplanen omfatter en række temaer, som kunne behandles på kurser, møder, eller diskussionsgrupper, osv.

Disse temaer omfatter følgende: Åndelige behov generelt; spiritualitet i eksistentielle situationer og kriser; livet og mening; trossystemer og kulturelle spørgsmål; spiritualitet og "coping"/håndtering af lidelse; introduktion til åndelig pleje i praksis; vigtigheden af at være helt tilstede, at kunne kommunikere, at have mod på den svære samtale; henvisning til præsten eller en anden form for pastoralpleje; ritualer og kreativitet som en del af den åndelige pleje.

Som man kan læse, dækker disse temaer over både højtfllyvende og skal vi sige lavtfllyvende aktiviteter. Temaerne lægger op til en meget bred forståelse af den åndelige omsorg, som går fra dybe, eksistentielle samtaler til daglige ritualer på hospice, herunder pleje af hvad man på Hospice Sydvestjylland kalder for "den lindrende arkitektur": *Det er et fælles ansvar at understøtte den lindrende arkitektur, ved at patientstuer og fællesarealer er renholdt og opryddet* (Hospice vision pkt. 10).

Derfor den lidt udsædvanlige overskrift på dette indlæg, hvor "karklude" repræsenterer den kærlighed, der også afspejles i udførelsen af praktiske opgaver. I mange lande insisterer man på, at hospicefrivillige skal have hjælp til at kunne mestre alle aspekter af den åndelige omsorg som en del af den palliative pleje. Herhjemme har vi ikke et decideret uddannelsesforløb, men der er rige muligheder på møder og kurser til at drøfte relevante emner. Og det gør man. Men samtidig er det vigtigt at understrege, at den åndelige pleje også omfatter den måde, hvorpå man udfører praktiske opgaver på: Martha og Maria går hånd i hånd. Nærheden, tolerance, tid til at lytte, aktiv lytning, omsorg for både mennesker og omgivelserne - uundværlige kvaliteter, som allerede findes i rigt mål på Hospice Sydvestjylland, og som kan mærkes fra det øjeblik, man træder ind ad døren.

Jeg vil slutte af med endnu et passende citat fra Cicely Saunders: *Lidelser er kun uacceptable, når ingen bekymrer sig. Man oplever tit, at troen på Gud, og hans omsorg gøres uendeligt lettere når man møder nogen, der har vist venlighed og sympati for en*.

Michael Cain

Støtteforeningens nyhedsbrev

Nyhedsbrevet udgives af Støtteforeningen for Hospice Sydvestjylland, Kirkegade 70, 6700 Esbjerg.

Nyhedsbrevet udsendes 2-4 gange årligt.

Redaktion: Frede Dalum
Michaela Lydixsen
Tom Thorup
Marianne S. Pedersen